

Reforma cukerního pořádku není pro staré členské státy sladká

29.září 2005 Hynek Fajmon

Cukerní pořádek a jeho reforma je v rámci Evropské unie již dlouho toužebně očekávaným krokem. Absence jakékoli zdravé soutěže na evropském trhu s cukrem vede především k nesmyslně vysokým cenám za cukr a za produkty cukr obsahující. Hlavní příčinou je absurdní regulace v rámci evropské společné zemědělské politiky, kombinovaná s nezdravými dotacemi starým členským státům EU na tuto komoditu. Kdo tuto politiku odnáší nejvíce? Jsou to samozřejmě v konečném důsledku především spotřebitelé. Současné ceny cukru na evropském trhu až trojnásobně převyšují ceny ve světě a dovoz levného cukru ze zemí třetího světa je naprosto deformován nesmyslně vysokými cly. Není tedy divu, že WTO (Světová obchodní organizace) velmi silně tlačí na schválení reformy cukerního pořádku v rámci EU již do listopadu letošního roku.

Proti prvnímu návrhu reformy, který byl Evropskou komisí představen, se strhla vlna nevole. Smutný je fakt, že protest adresovaný Komisi v roce 2004 proti umělému znevýhodnění výrobců z nových členských států, v podobě stanovení nižších výrobních kvót, Česká republika nepodepsala. Její zájmy hájilo mimo ostatní nové členské státy např. Irsko a Finsko. V podobné situaci se z nových členských států ocitlo pouze Polsko, které však mělo pro svůj postoj pádný důvod. Jako silně zemědělsky zaměřený stát sleduje svou loajalitou ke starým členským státům získání výhod v oblasti cukru v jiných zemědělských oblastech. Česká vláda může však pro svůj postoj hledat omluvu jen velmi těžko. Nebyla a není schopna své výrobce hájit a postavila je tak automaticky do pozice nekonkurenceschopných producentů.

Komise na protesty zareagovala a 22. června letošního roku představila komisařka Boelová nový návrh reformy cukerního pořádku. Hlavním bodem reformy je postupné snižování minimální ceny cukru, a to o 39 % v průběhu dvou let, počínaje roky 2006–2007, jejímž cílem má být podpora konkurenceschopnosti v EU. Naproti tomu jsou součástí nové reformy kompenzace pro cukrovary, které budou muset ukončit výrobu. Tyto kompenzace by měly činit z prostředků evropského rozpočtu téměř 60% nákladů konverze. Především proti těmto kompenzacím má velké výhrady WTO, která je považuje za ilegální a tlačí na maximální liberalizaci trhu s cukrem. Návrh počítá s tím, že takto nastavený cukerní pořádek bude bez možnosti revize platit po následujících 9 let.

Pro Českou republiku bohužel ani tento nový návrh reformy cukerního pořádku příliš mnoho nemění a jeho nevýhodnost stále trvá. Návrh představuje kompromis, který je pro evropské instituce tak typický. Návrh „zjednodušil“ systém kvót pro jednotlivé členské státy a navrhuje jen jedinou kvótu, na základě které jsou producenti cukru rozděleni tentokrát do tří skupin napříč starými a novými členskými státy. První je skupina členských zemí se zachovanou vyšší kvótou, které se reforma téměř nedotkne, druhou pak skupina, která se sice zbavila nálepky nekonkurenceschopná, ale předpokládané postupné snižování produkce cukru v těchto státech zůstalo beze změny a poslední je skupina zemí, v kterých se předpokládá úplný zánik výroby a stanou se čistými importéry. Oproti Polsku, které na svém loajálním postoji vůči původnímu návrhu vydělalo a bylo jako jediný nový členský stát zařazeno do skupiny první, je Česká republika zařazena do skupiny druhé. Česká republika tak zůstala v pozici nekonkurenceschopného výrobce.

A co by tedy tato „nová“ reforma přinesla? Rozhodně by to nebyla očekávaná liberalizace a významné snížení cen pro spotřebitele. Pro vytvoření dojmu, že návrh maže nálepky staré a nové členské státy, se ve společnosti vyvolených objevil sice jediný, ale přeci jen zástupce nových členských států - zemědělsky silné Polsko. Nic to však nemění na faktu, že nastavené podmínky jsou i přes úpravy nerovné a krok učiněný k liberalizaci tohoto přeregulovaného odvětví v rámci Společné zemědělské politiky byl velmi nepatrný. Nezbývá nyní než vyčkat, zda se tentokrát návrh komise stane pro poslance Evropského parlamentu přijatelným a podpoří jeho schválení.